

**ДАСТГОҲИ ИҶРОИЯИ
ПРЕЗИДЕНТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
МАРКАЗИ ТАДҚИҚОТИ СТРАТЕГИИ НАЗДИ
ПРЕЗИДЕНТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН**

**ТЕЗИСҲО
ДАР ПАРТАВИ ДАСТУРУ СУПОРИШҶОИ
АСОСГУЗОРИ СУЛҲУ ВАҲДАТИ МИЛЛӢ,
ПЕШВОИ МИЛЛАТ, ПРЕЗИДЕНТИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН МУҲТАРАМ
ЭМОМАЛӢ РАҲМОН
ВОБАСТА БА РУШДИ ДЕҲОТ**

Душанбе, 2018

ББК 67.400.5

Тезисҳо дар партави дастуру супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон вобаста ба рушди деҳот. Душанбе, 2018, .. саҳ.

**Мухаррир:
Қиёмиддин Сатторӣ**

ISBN 978-99975-50-33

1. Моҳият ва аҳамияти мулоқоти Пешвои миллат бо намояндагони ҷомеаи кишвар

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон 12 майи соли 2018 бо намояндагони ҷомеаи кишвар дар шаҳри Душанбе мулоқот доир карда, дар ҳошияи он ба масъалаҳои муҳимтарини ҳаёти сиёсӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ ва илмию фарҳангии кишвар таваҷҷуҳи махсус зоҳир намуданд. Ҳадафи асли аз ин вохӯрӣ таҳкиму тақвият бахшидани раванди таъмини амнияти миллӣ, низоми давлатдорӣ миллӣ, густариши сармояи дунявӣ, инчунин, шинохти воқеияти давру замон, дарки масъулият дар назди Ватану миллат ва давлат махсус меёфт. Мулоқот дар маҷмӯъ ба чанд мавзӯҳои асосӣ бахшида шуда буд:

Якум, пос доштани арзишҳои динӣ, шинохти моҳият ва ғазилатҳои рӯзадорӣ ва моҳи шарифи Рамазон, талқини хайру эҳсонкорӣ ва риояи фарҳанги сариштакорӣ;

Дуюм, ҷалби таваҷҷуҳи тамоми қишрҳои ҷомеа ба пайгирии суннатҳои миллӣ, ҳифзи арзишҳои муқаддаси давлат, арҷ гузоштан ба озодӣ ва сулҳу оромӣ ва дур будан аз бегонапарастӣ хурофот;

Сеюм, аз даст надодани зиракии сиёсӣ ва муқовимат бар зидди ҳама гуна шаклҳои ифротгарӣ, терроризм, сиёсӣ гардонидани ислом, ҳифзи ҷавҳари дини мубини ислом;

Чорум, риояи муқаррароти қонунҳо ва саҳм гузоштан дар пешрафту шуқуфои кишвар.

Баргузори намудани ҷунин нави мулоқот бо ҳузури васеи мақомоти давлатӣ, ҷомеаи шаҳрвандӣ ва муҳимтар

аз хама, қишри рӯҳонии ватанӣ дар шароити феълӣ, ки ҳамарӯза хатарҳои глобалие аз қабилӣ терроризм, экстремизм, радикализм ва фундаментализми динию мазҳабӣ ҷомеаи ҷаҳониро таҳдид мекунад, аз ҳар ҷиҳат мувофиқи мақсад мебошад. Доир кардани чунин мулоқот аз мавқеъшиносии сиёсии Пешвои миллат дар баробари воқеиятҳои имрӯзӣ шаҳодат медиҳад.

Ҳарчанд Пешвои миллат бо намояндагони қишрҳои гуногуни ҷомеаи кишвар ҳамасола мулоқоту вохӯриҳо анҷом медиҳанд, вале ин чорабинӣ **бо махсусиятҳои худ** аз дигар вохӯриҳо тафовути амиқ дошт. Тамоми раванди мулоқот аз **огоҳ** ва **даъватнамоӣ** иборат буд. Огоҳ намудани тамоми сокинони кишвар аз таҳдиду хатарҳои миллӣ, ҳадафҳо ва нақшаҳои нопоки душманони давлату миллат ва даъват ба ҳифзи яқпорчагӣ, субот, зиракии сиёсӣ, хайрхоҳӣ, адлу инсоф, имондорию инсонпарварӣ ва ғайра.

Даъвати қишри рӯҳонӣ–сархатибон ва аҳли дини мамлакат ба он далолат мекунад, ки роҳбарияти кишвар ба бовару эътиқод ва дину мазҳабҳои мардумӣ эҳтиром қоида аст ва дину мазҳабро ба унвони василаи баҳамойӣ ва иттиҳоду ҳамзистии мардум мепазирад. Гузашта аз ин, бовару эътиқодоти самимии табақаҳои гуногуни иҷтимоӣ боиси пойдории сулҳу ваҳдат ва оромии субот мегардад. Аммо, мутаассифона, иддае аз рӯҳониёни муҳофизакор, тундгаро, ифротӣ ва авомфиреб, ки солҳои охир аз дини ислом ҳамчун василаи расидан ба қудрат ва касби нуфуз суйиистифода намуда, ба ҳарими хусусии фикрию маданияи ҷомеа дастдарозӣ мекунад ва бад-ин минвол ба омили асосии тундгаро ва ҷаҳолатписанд шудани мардум, бахусус насли ҷавон табдил меёбанд.

Аз ин ҷост, ки шинохтани ин навъи рӯҳониён, ки дину мазҳабро ҳамчун абзори нуфузмандӣ, ришваситонӣ, авомфиребӣ, қудратталабӣ ва ҳангомапароканӣ истифода мебаранд, тақозои замон аст ва Президенти мамлакат ба ширкаткунандагон, махсусан, рӯҳониён–сархатибон мурочиат карда, ироа доштанд, ки исломро василаи ғорати мардум накарда, аз он суд начӯянд. Бар замми ин, дину мазҳаб бояд воситаи иттиҳоду ҳамзистии мардум ва ҷомеа бошад, на тариқаи низоъ ва ихтилофот.

Воқеиятҳо собит месозанд, ки суйиистифода аз исломи сиёсӣ дар чанд даҳсолаи охир ба тичорати қудратҳои минтақавӣ ва ҷаҳонӣ бадал шуда, мардуми манотиқи гуногуни Шарқи мусулмонӣ ба гирдоби даргириҳо кашида мешаванд. Ҳамарӯза дар Ховари Миёна бар асари таҳҷумоти мазҳабӣ, ихтилофот ва даргириҳои динӣ-исломӣ ҳазорон-ҳазор нафар ҷон бохта ва хисороти хеле зиёди молию пулӣ ҷомеаҳои мусулмониро дунболагирӣ мекунанд. Муҳимтар аз ҳама, гурӯҳҳои тундгарои исломӣ аз сармоягузории «бедареғ»-и ҳадамоти истиҳбороти кишварҳои ғарбӣ бархӯрдоранд ва бар асоси кумаку дастгириҳои моддию маънавии онҳо дар минтақаҳои гуногун амалиёти террористию экстремистӣ анҷом медиҳанд. Шарқи мусулмонӣ, махсусан, Ховари Миёна ба майдони набарду даргириҳои бемаънои гурӯҳҳои ифротгарои исломӣ табдил ёфтааст. Ин нуқта дар суҳанронии Пешвои миллат амиқ ифода ёфт.

Дар ҷомеаи муосир терроризму ифротгарой дар минтақаву кишварҳои гуногуни олам торафт доман густурда, боиси ҳар рӯз ба ҳалокат расидани садҳо нафар аҳолии осоишта ва сарсонувора шудани ҳазорҳо одамони бегуноҳ гардида, зухуроти мазкур бар асари

сиёсӣ намудани ислом ҳоло ба таҳдиди бузурги ҷаҳонӣ табдил ёфтааст. Бо номи дини мубини ислом анҷом додани амалҳои террористиву ифротгарой имрӯз ба як зухуроти бисёр нангин ва ташвишвар мубаддал гардидааст.

Сарвари давлат бо така ба иттилооти дақиқ таъкид карданд, ки дар қаламрави ҷумҳурӣ ташкилоти террористии Ҳизби Наҳзати Исломи роҳи гурӯҳҳои ифротгарои диниро паси сар намуд ва ниҳоят даст ба табаддулоти сиёсӣ низомӣ зад. Президенти мамлакат ба намояндагони ҷомеаи Тоҷикистон, махсусан сархатибон мурочиат карда, ишора намуданд, ки дуруст шинохтани авзои иҷтимоӣ ва равандҳои сиёсӣ имкон фароҳам меоварад, ки ҷомеа дар амну осоиш зиндагӣ кунад ва аз рӯёруӣ бо хатарҳо эмин бошад.

Давлат ва Ҳукумати ҷумҳурӣ тамоми саъйю талошро сарф мекунад, ки пеши роҳи беқонунӣ, беадолатии иҷтимоӣ, ихтилофоти динию мазҳабӣ ва даргириҳои сиёсӣ, ки бар пояи низоъҳои мазҳабӣ-исломӣ тарҳрезӣ мегарданд, бигирад. Наздикии мафкуравӣ ва ақидатии гурӯҳҳои ифротгаро ва террористии динию мазҳабӣ онҳоро бо якдигар дар робитаи зич ниғаҳ медорад. Аз ин ҷост, ки Ҳизби Наҳзати Исломи аз назари мазмунӣ, моҳиятӣ ва мафкуравӣ бо дигар созмонҳои террористии исломӣ наздикӣ дорад ва ба ҷомеаи динии ҷумҳурӣ дар мисоли сархатибони масҷидҳои ҷомеаи шаҳру навоҳӣ ва вилоятҳо фаҳмондани ин равобити ақидатӣ ва сиёсӣ асли масъала аст.

Бояд зикр намуд, ки мавриди таҳқиру фишори саҳти рӯҳониёни мутаассиб қарор гирифтани иддае аз

равшанфикрону зиёиёни тоҷик дар чанд соли охир ба масъалаи доғи ҷомеа табдил ёфтааст. Одати ҳамешагии рӯҳониёни мутаассиб ба қуфру бидъат муттаҳам кардани нафаронест, ки андешаи озод доранд ва ё ба истилоҳи имрӯзӣ, дигарандешанд. Президенти мамлакат ин масъалаи ҳассосро, ки дар ҷомеаи Тоҷикистон солҳост реша давонида истодааст, мадди назар қарор дода, ба сархатибон хушдор доданд, ки дар ҷараёни мавъизаҳои динӣ аз қонун убур накунанд ва мардумро таҳти фишори равонӣ ва ақидатӣ нагиранд. Маҳз мавъизаҳои хушқу холи, саҳтгириҳою хурофотгароӣҳои рӯҳониён сабаб гардидаанд, ки насли ҷавон ба бемории «ҷаҳли мураккаб», ки хатарноктарин навъи бемории башар маҳсуб меёбад, мубтало шудааст. Ба ҷойи он ки бо истифода аз панду насихатҳои ноби бузургони миллат Мавлоно Ҷалолуддини Балхӣ, Саъдию Ҳофизи Шерозӣ, Мавлоно Абдурахмони Ҷомӣ ва дигарон аз таассуби ҷавон ҷилавгирӣ кунанд, баъзеҳо худро муллои воқеӣ вонамуд намуда, ўро ба сарҳади фалокати ақидатӣ тела медиҳад ва аз насли ҷавон тӯдаи хурофотию мутаассиб омода менамояд. Ин аст, ки Сарвари давлат ба ин масъала дахл намуда, рӯҳониёнро барои анҷом додани амалҳои савоб даъват намуданд.

Яке аз ҳадафҳои дигари мулоқот ба талқини илму донишомӯзӣ миёни аҳоли бахшида шуда буд. Бояд зикр намуд, ки рӯ овардан ба илму дониш ва аз ин тарик мусаллаҳ шудан бо ҷаҳонбинии илмӣ ҷомеаро аз тамоми хатарҳо эмин медорад. Кору фаъолияти сусти ниҳодҳои маърифатию илмӣ ва фарҳангӣ роҳро барои вуруду нуфузи хурофоту таассуби динию мазҳабӣ ҳамвор месозад. Сарвари давлат аҳли илму маърифати ватаниро

мухотаб карор дода, тазаккур доданд, ки фарогирии чиддии донишҳои дунявӣ насли ҷавон ва умуман, ҷомеаи тоҷикро бедор месозад. Бухрони ҷаҳонбинии фалсафӣ ва илмӣ дар минтақа фазо ва муҳитҳои хурофотию таассубиро, ки зояндаи ақоиди ифротию тафритианд, фароҳам меоваранд ва сатҳи нуфузи рӯҳониёни хурофотиро боло мебаранд. Бинобар ин, моро зарур аст, ки ба масъалаи ташаккули ҷаҳонбинии фалсафӣ ва илмӣ чиддӣ таваҷҷуҳ намоем ва ҷиҳати тағйири вазъ ва ба вучуд овардани фазои муътадили фикрӣ, иҷтимоӣ, эҷодӣ ва фарҳангӣ саъю талоши фаровон ба харҷ диҳем.

Ҳамин тавр, баргузорию чунин мулоқоту вохӯриҳо шароити мусоиди эҷоди ҳусни тафохумро миёни давлат ва кишрҳои гуногуни иҷтимоӣ ва ҷомеаи маданияи ҷумҳурӣ фароҳам меоварад. Давлат дар ҳама ҳолат бо ҷомеа ва ниҳодҳои иҷтимоӣ дар тамоси ҳамешагӣ аст ва ин тамосу робитаи дутарафа дар рафъи камбуду мушкилоти ҷойдошта ва муаммоҳои рӯзгор ҳаматарафа мусоидат мекунад.

2. Таъмини фаъолияти дастаҷамъӣ дар самти мубориза бо экстремизм ва терроризм

Хушбахтона, зери сиёсати хирадмандонаи Пешвои миллат имрӯз дар Тоҷикистон сулҳу амният ҳукмфармоист, аммо маҷмӯи таҳдидҳои сиёсӣ фарҳангию иттилоотие, ки имрӯз аз берун ба сӯйи ватану миллати мо равона шудааст, хатарҳои бузургеро ба миён овардааст.

Пешвои миллат дар суҳанронии хеш дар Конфронси сатҳи баланд дар мавзӯи "**Муқовимат бо терроризм ва ифротгароии хушунатомез**", ки 4 майи соли ҷорӣ таҳти сарпарастии Созмони Милали Муттаҳид дар шаҳри

Душанбе бо иштироки намояндагони 60 давлати ҷаҳон баргузор гардида буд, таъкид намуданд: "Таърих ва таҷрибаи талхи бисёр кишварҳои олам, аз ҷумла Тоҷикистон гувоҳ аст, ки дар мубориза бо қувваҳои бадхохи ҷаҳонӣ ва таҳдидҳои глобалӣ танҳо бо роҳи ҳамкории ва ҷаъолияти муштарак метавон пирӯз гардид. Вале боиси таассуф аст, ки то ба ҳол аз ҷониби ҷомеаи ҷаҳонӣ мавқеъгирии ягона нисбат ба мафҳумҳои терроризм ва экстремизм ба назар намерасад. Ба ақидаи мо, муборизаи самарабахш алайҳи терроризму ифротгароӣ ва тундгароии хушунатангез ба ҳеҷ вачҳ сиёсати "меъёрҳои дугона"-ро наменпазирад. Баръакс, ҷунин мавқеъгирии боиси тавсеаи ҷуғрофияи хатару таҳдидҳои хатарбори мазкур дар шаклу усулҳои пешгӯинашаванда ва боз ҳам даҳшатнок мегардад, зеро терроризму ифротгароӣ на сарҳадро эътироф мекунад на давлатро".

Дар ин суҳанронии пурмуҳтавои Пешвои миллат ҳамҷунин, изҳор намуданд, ки гурӯҳҳои террористиву ифротӣ бо созмонҳои диниву миллатгарои тундрав ва дигар ниҳодҳои ҷиноятӣ ба ҳам омада, дар манотиқи гуногуни ҷаҳон хушунату зӯроварӣ, хунрезиву низоъҳои диниву мазҳабӣ, наҷодӣ ва ҳатто бархӯрди тамаддунҳоро барангехтаанд.

Террористон ва ифротгароён бо суйиистифода аз номи поки дини ислом ба паҳншавии афкори исломсӯзӣ ва бадбинии мусулмонон мусоидат менамоянд. Ба ин тариқ бадном кардани дини мубини ислом, ки имрӯз пайравонаш зиёда аз якуним миллиард аҳолии кураи заминро ташкил медиҳанд, оқибатҳои хатарзоро ба бор меорад.

Пешвои миллат ҳамчунин таъкид намуданд, ки барои гирифтани пеши роҳи исломситезӣ моро зарур аст, ки фазои эътимод, таҳаммулгароӣ ва ҳамдигарфаҳмиро миёни ҷомеа ва тамаддунҳо тавсеа бахшем, ки ин дар навбати худ, имкониятҳои моро дар муқовимат бар зидди хатару таҳдидҳои муосир бештар месозад.

Вусъатёбии фаъолияти гурӯҳҳои террористиву тундгаро, аз қабилҳои созмони ба ном "Давлати исломӣ", "Ал-Қоида", "Толибон" боиси нигарониҳои амиқи мо гардидааст. Далели ин гуфтаҳо он аст, ки агар солҳои қаблӣ дар Афғонистон дар қатори ҷангҷӯёни ҳаракати "Толибон" намоёндагони ҳамагӣ 15 кишвар мушоҳида мешуданд, ҳоло дар сафҳои созмони ба ном "Давлати исломӣ" ва дигар гурӯҳҳои террористӣ ҷангидани шаҳрвандони зиёда аз 100 давлат таъйид шудааст. Аз рӯйи маълумоти дастрас шумораи ҷангиёни гурӯҳҳои террористие, ки дар Ироқу Сурия ҷойгир буданд, то 100 ҳазор нафар мерасид. Дар натиҷаи амалиётҳои зиддитеррористӣ як қисми онҳо нобуд карда шуданд.

Аммо миқдори дигарашон имрӯз ба минтақаҳои ноамни ҷаҳон, аз ҷумла Афғонистони ҷангзада мераванд ва дар он ҷо ба фаъолиятҳои террористиашон идома медиҳанд. Тиққи баъзе маълумотҳо имрӯз танҳо дар қисматҳои шимолии Афғонистон, дар вилоятҳои ҳамсарҳад бо Тоҷикистон, дар ҳудуди 5000 аъзои гурӯҳҳои террористӣ ва экстремистӣ ба фаъолиятҳои террористӣ машғул буда бо нерӯҳои давлатӣ дар ҳолати ҷанг қарор доранд.

Тоҷикистон саъю талошҳои ҷомеаи ҷаҳониро ҷиҳати ҳаллу фасли фарогири қазияи Афғонистон ҷонибдорӣ намуда, расонидани кумакҳои саривақтиро ба мардуми Афғонистон, бахусус, дар давраи даҳсолаи гузариш ин

кишвар (солҳои 2015–2024) дар чаҳорҷӯби ҳама гуна муколамаву ҳамоишҳои мавҷуда амри муҳим меҳисобад. Кумак ба рушди иқтисодиву иҷтимоии Афғонистон яке аз роҳҳои самарабахши истиқрори сулҳу субот дар ин кишвар мебошад.

Яке аз омилҳои густариш ёфтани ифротгароӣ ва терроризм аз ҷониби ташкилотҳои террористӣ васеъ истифода гардидани технологияҳои муосири иттилоотӣ, бахусус, шабакаи Интернет бо мақсади пешбурди ташвиқоти экстремистӣ, ба сафҳои худ ҷалб намудани аъзои нав, омода ва роҳбарӣ намудан ба амалҳои харобкоронаи онҳо маҳсуб меёбад. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон алҳол тақрибан 3 миллион нафар истифодабарандагони Интернет ҳастанд, ки аз байни онҳо бештар аз 50% аз тариқи шабакаҳои иҷтимоӣ ба маводи дорои ҷанбаи экстремистӣ дастрасӣ доранд. Тибқи маълумоти охири Прокурори генералии Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар сафи ДИИШ 1094 шахрванди Тоҷикистон қарор доранд, ки аксари онҳо пайравони салафия мебошанд. Аз ҷумлаи онҳо 400 нафар аз вилояти Хатлон, 272 аз вилояти Суғд, 254 нафар аз Ноҳияҳои Тобеи Ҷумҳурӣ, 139 аз шаҳри Душанбе ва 26 тан аз Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон ҳастанд. 85 % онҳо муҳоҷирони меҳнатӣ буданд ва зимни қор дар Федератсияи Русия ба доми ДИИШ афтидаанд. 60 шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон аз Сурия баргаштаанд ва аз амали худ пушаймон шуда, афв гардидаанд. Ҳаёти онҳо дар хатар нест ва аз тарафи қонун пайгард намешаванд. Расман ҳалокати 300 шахрванди Тоҷикистон тасдиқ шудааст.

Тибқи ҳисоботи оморӣ аз соли 2014 инҷониб аз ҷониби қормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ 685 нафар

иштирокчиёни мухорибаҳои ҷангии хориҷи кишвар дастгир гардида, 129 нафари дигар дар натиҷаи ба роҳ мондани ҷорабиниҳои тарғиботию ташвиқотӣ ба Ватан ихтиёрон ба баргардонида шуданд.

Қобили қайд аст, ки яке аз заминаҳои асосии шомилшавии бархе аз шаҳрвандони ҷумҳурӣ ба ҳизбу ҳаракатҳои ифротгаро маҳз аз таҳсили ғайриқонунии динӣ дар хориҷи кишвар сарчашма мегирад. Дар соли 2017 ва 4 моҳи соли 2018 аз ҷониби қормандони мақомоти қорҳои дохилӣ 53 нафар шаҳрвандони ҷумҳурӣ, ки дар хориҷи кишвар ба гирифтани таҳсили ғайриқонунии динӣ машғул буданд, аз давлатҳои Мисри Араб, ҷумҳуриҳои Ислонии Эрон, Покистон, Сурия, Туркия ва Арабистони Саудӣ ба Ватан баргардонида шудаанд. Айни замон дар хориҷи кишвар 378 нафар шаҳрвандони Тоҷикистон боқӣ мондаанд, ки ба гирифтани таҳсили ғайриқонунии динӣ машғуланд (онҳо соқинони вилоятҳои Хатлон – 144 нафар, Сугд – 81 нафар, ВМКБ – 27 нафар, шаҳри Душанбе – 26 нафар, минтақаи Рашт ва шаҳру ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ – 100 нафар мебошанд).

Дар давоми соли 2017 ва ҷаҳор моҳи соли 2018 дар ҷумҳурӣ 29 амали террористӣ ошқор қарда шудааст, ки аз ин шумора 6 ҳолати он суйиқасд ба амали террористӣ мебошад.

Падидаи шуми замони мо, яъне экстремизму терроризм вусъати бемисл ёфта, ба як таҳдиди ҳаётии сатҳи ҷаҳонӣ табдил шудааст. Имрӯз терроризм дигар як ҳодиса ва ё як гурӯҳ нест, балки он як шабақаи ҷаҳонӣ буда, аз назари ғоявӣ, методологӣ, соҳторӣ, иқтисодӣ ва иҷроӣ хусусиятҳои як системаи томо гирифтааст. Гурӯҳҳои ифротгарои динӣ аллақай ҳудуди Тоҷикистонро расман ба харитаи хилофати сиёҳи худ дохил қарда, барои татбиқи ин нақшаи шумашон ғабӯлияти амалиро ба роҳ

мондаанд. Хатари терроризму экстремизм, хусусан шакли дахшатноктарини он–терроризми ДИИШ-ӣ имрӯз то шимоли Афғонистон ё то пушти марзҳои мо расидааст.

Гуруҳҳои экстремистии террористии маҳаллӣ, хусусан созмони экстремистӣ-террористии Ҷизби Наҳзати Исломи, аз сӯйи ҷомеа ва миллат инкор шудани худро эътироф накарда, роҳбарони фирории он имрӯз дар хоричи кишвар ба фаъолияти зиддимиллӣ ва зиддидавлатии худ идома медиҳанд. Гарчи имкониятҳои қисмонӣ ва зехнии ин ташкилот қомилан ночизанд, аммо ташвиқоти сиёҳу зиддимиллии он, ки бо ҳидояту ҳимояти бевоситаи кишварҳои манфиатдор ба роҳ монда шудааст, ба зехни ҷавонон ва ба ваҳдати миллии мо таъсири манфӣ мегузорад. Имрӯз онҳо талош доранд, ки хусусан, зехни муҳочирони қорӣ моро дар хоричи кишвар захролуд намоянд.

Фаъолияти сусти муассисаҳои фарҳангии маърифатӣ дар сатҳи маҳалло, қоҳиши таъсири аҳли илму маърифат бар афқори ҷавонон, боло рафтани таъсири намояндагони дину хурофот дар ҷомеа ва ғайра боис мегардад, ки фаъолияти идеологии ниҳодҳои давлатӣ гоҳе ба ҳадафи зарурӣ нарасад. Бинобар ин, мубориза бо ин таҳдидҳо фақат қори Ҳукумат нест, балки ҳар қасе, ки худи мавҷудияти Давлату Миллат барояш муҳим аст ё худи арзишу манфиатҳои инсонӣ барояш гиромист, ҳатман ба ин мубориза мепайвандад. Ҳар қасе, ки қораш, оилааш, зану фарзандаш, молаш ва ҷонаш барояш азиз аст, беихтиёр ба ин мубориза мепайвандад. Равандҳое, ки дар кишварҳои гуногуни олам, аз ҷумла Ироқ, Сурия, Либия, Яман, Афғонистон, Украина ва ғайра идома доранд, нишон медиҳанд, ки саривақт *дарк нашудани моҳияти ин хатарҳо, саҳл гирифтани мубориза бо онҳо, бетарафӣ*

*фаъолони ҷомеа ва ҳалал ёфтани амнияти миллий барои
ҳамаи ҷомеа оқибатҳои мудҳиш дорад.*

3. Омодагӣ ба ҷашни 30-солагии Истиқлолияти давлатӣ – кори умумимиллӣ

Президенти кишвар дар баромади худ зикр намуданд: «Дар давоми се соли дарпешистода зарур аст, ки дар ҳар як маҳалли аҳолинишин, шаҳраку деҳот ва деҳаҳои калон бунёд ва таъмиру азнавсозии муассисаҳои томактабӣ, мактабҳои таҳсилоти умумӣ, марказҳои саломатӣ бо таваллудхонаҳо барои на камтар аз 10–15 кат ва ҳучраҳои махсус барои анҷом додани хатна, бунгоҳҳои тиббӣ, майдончаҳои варзишӣ вусъат дода шавад. Инчунин, бунёди китобхонаву ҳаммомҳо бо саргарошхонаву кошоҳои хусн, боғу гулгаштҳо ва ҷойҳои сайру истироҳати оммавӣ, корхонаҳои истеҳсоли, аз ҷумла коргоҳҳои дӯзандагӣ, истеҳсоли маснуоти хунароҳои мардумӣ, бо оби босифати ошомидани таъмин намудани аҳолии деҳаҳо, таъмири роҳи байни деҳаҳо ва умуман, ҳамаи маҳалҳои аҳолинишин, шиноидани ниҳолҳо ва бунёди боғҳои нав аз ҷумлаи корҳои ободоние мебошанд, ки ба истиқболи ин ҷашни бузурги миллий анҷом дода шаванд».

Ба масъалаи деҳот тавачҷуҳ намудани Пешвои миллат, муҳим шуморидани бартаарафнамоии камбудихо ва норасоихо дар сатҳи деҳот ба чанд ҷиҳат вобаста мебошад:

–якум, Тоҷикистон давлати аграрист ва соҳаи кишоварзӣ, ки аслан хоси деҳот мебошад, яке аз нишондиҳандаҳои асосии рушди кишвар ба шумор меравад;

–дуюм, айни замон 75 дарсади аҳолии Тоҷикистон дар деҳот зиндагӣ карда, фароҳам наовардани шароити арзанда барои сокинони он (бинобар сабаби аксари аҳолии кишварро ташкил додани онҳо), аз ҷумла шароити таълиму таҳсил, қору фаъолият, дастрасӣ ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ, бунёди инфрасохтори маишӣ ба пешрафти илму истеҳсолот ва солимии умумимиллӣ таъсири манфӣ мерасонад;

–сеюм, деҳот яке аз мавзӯҳои асосӣ ва ҷолиби сайёҳӣ ба шумор мераванд ва дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки соли 2018 «Соли рушди сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ» эълон шуд, бе фароҳам овардани шароити арзанда дар деҳаҳо таъмини рушди самарноки бахши сайёҳӣ ва дигар бахшҳои ба он алоқаманд ғайриимкон мебошад.

Дарачаи пешрафти кишвар ва қомеби он дар муҳимтарин бахшҳои сиёсати дохилию хориҷӣ ба рушду инкишофи деҳот алоқамандии зич дорад. Бинобар ин, Ҳукумати кишвар бо роҳбарии Пешвои миллат ба масъалаи фароҳам овардани имкониятҳо барои рушди деҳот ва сокинони он тавачҷуҳи рӯзафзун зоҳир мекунад.

4. Дастовардҳои рушд ва нақшаҳо ба оянда

Дар натиҷаи баргузориҳои ислохотҳои иқтисодӣ таъмини суботи макроиқтисодӣ бо суръатҳои нисбатан баланди рушд (дар сатҳи 7 дарсад ба ҳисоби миёна дар давоми солҳои 2013– 2017), афзоиши даромадҳои воқеии аҳоли, беҳтар намудани вазъи соҳаҳои иҷтимоӣ, ки дар маҷмӯъ, қоҳиши сатҳи қамбизоатӣ то ба 28 дарсад дар соли 2017, муяссар гардид. Муҳайё намудани зиндагии шоиста барои шаҳрвандони кишвар тӯли 15 соли оянда ҳамчун ҳадафи олиии стратегии кишвар боқӣ мемонад. Пешбинӣ мешавад, ки то соли 2030 фақри шадид пурра

бартараф карда шуда, сатҳи камбизоатӣ то ба 15 дарсад коҳиш дода шуда, ҳиссаи табақаи миёна то 50 дарсадро дар ҷомеа расонида мешавад.

Ҳоло кишвари мо дар марҳалаи нави рушд қарор дорад. Стратегияи рушди иқтисоди ҷумҳурӣ дар айни замон ба санадҳои барномавии асосӣ, ба мисли Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давраи то соли 2030 асос ёфтааст, ки он бояд раванди рушди Тоҷикистонро дар ояндаи дарозмуҳлат мутобиқи Ҳадафҳои Рушди Устувор мурағаб намоянд. Пешбинӣ мешавад, ки рушди иқтисоди миллии бо истифода аз тамоми захираҳои имкониятҳои мавҷуда дар давоми солҳои минбаъда дар сатҳи на пастр аз 7 дарсад таъмин гардида, ба сифати рушд аҳамияти махсус дода мешавад.

Дар соли 2017 ба буҷет 19,4 млрд. сомонӣ маблағ ворид гардид, ки ин нисбат ба соли 2013 дар ҳаҷми 7,1 млрд сомони зиёдтар аст.

На камтар аз 50% хароҷотҳои буҷет ба бахшҳои иҷтимоӣ равона мегарданд. Дар панҷ соли охир маблағгузори соҳаҳои маориф аз буҷети давлатӣ 2,3 баробар ва тандурустӣ 2,1 баробар зиёд шудааст.

Пешбинӣ мешавад, ки дар соли 2018 имкониятҳои маблағгузорӣ аз буҷет дар ҳаҷми 21 млрд. сомони ро ташкил медиҳад. Бо дарназардошти рушди иқтисодии мамлакат ва имкониятҳои имрӯзаи молиявӣ аз 1-уми сентябри соли 2018 музди меҳнати кормандони соҳаҳои буҷетӣ зиёд карда мешавад. Аз ҷумла музди меҳнати кормандони мақомоти ҳокимият ва идоракунии давлатӣ, муассисаҳои маориф, илм, фарҳанг, варзиш, тандурустӣ, муассисаҳои соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ ва дигар ташкилоту муассисаҳои буҷетӣ 15 дарсад, инчунин, музди меҳнати

кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва хизматчиёни ҳарбӣ 10 дарсад зиёд карда мешавад. Ҳадди ақал ва ҳадди ниҳоии нафақа аз рӯи синну сол ва нафақаи заминавӣ, инчунин, нафақаҳои меҳнати шаҳрвандон ба ҳисоби миёна то 15 дарсад, стипендияи донишҷӯён ва дигар навъҳои стипендия 15 дарсад зиёд карда мешавад.

Бо дарназардошти таъмини сифатноки нақшаи иҷроӣ буҷети давлатӣ кӯшишҳо дар самти таъмини идоракунии самараноки низоми молияи давлатӣ ва пешбурди сиёсати устувори буҷету андоз амалӣ шуда истодаанд.

Кӯшишҳо дар самти таъмини устувори низоми бонкҳо таъмин шуда истодаанд. Дар соли 2017 ҳаҷми умумии қарзҳои додашуда беш аз 7,5 млрд. сомони ро ташкил намуд, ки нисбат ба соли 2013 дар ҳаҷми 1,4 млрд сомони зиёдтар аст. Дар ин муддат ҳаҷми қарзҳои хурди аз ҷониби ташкилотҳои қарзӣ додашуда дар ҳаҷми 0,4 млрд. сомони афзун гариданд.

Дар солҳои охири соҳаи саноат дар таъмини рушди маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ (ММД) торафт баландтар шуда истодааст. Дар понздаҳ соли оянда соҳаи саноат дар ММД афзоиш гардида, Тоҷикистон аз кишвари аграрӣ индустриалӣ ба индустриалию аграрӣ табдил хоҳад шуд. *Бояд қайд кард, ки ҳиссаи саноат дар ММД-и мамлакат аз 15 дарсади соли 2017 то ба 20–21 дарсад дар соли 2030 мерасад. Дар иҷроии ин нақшаи бузург минтақаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонанд ҳиссаи муҳим гузоранд.* Бо истифода аз технологияҳои муосир маҳсулоти нави саноатии воридотивазкунанда, ба монанди фториди алюминий, кислотаи сулфат, криолит, каогулянт, ротбанд, халта ва хишти сабук истеҳсол карда

мешавад. Аз 20 номгӯи маҳсулоте, ки тибқи «**Барномаи давлатии мусоидат ба содирот ва воридотивазкунии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016–2020**» ҳамчун маҳсулоти воридотивазкунанда зиёд намудани истеҳсолашон пешбинӣ шудааст, ҳаҷми истеҳсоли 14 номгӯи маҳсулот, аз ҷумла семент, матоъ ва маҳсулоти бофандагӣ, қолин ва маснуоти қолинӣ, пойафзор ва маҳсулоти чармӣ, маҳсулоти ҷуроббофӣ, орд, рағғани рустанӣ, гӯшт ва маҳсулоти гӯштӣ, картон ва коғаз, маҳсулоти ширӣ, чӯб ва маҳсулот аз чӯб, профилҳои алюминий ва тухм пайдарҳам зиёд шудааст.

Дар кишварамон барои иҷрои вазифаи гузошташуда ҳамаи заминаву имкониятҳо мавҷуданд ва натиҷаҳои истеҳсолии як қатор корхонаҳои саноатӣ нишон медиҳанд, ки соҳаи саноати мамлакат метавонад дар ояндаи наздик ба ин ҳадаф ноил гардад.

Бояд тазаққур дод, ки бо дастури Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар соли 2017 аввалин шуда, дар таърихи соҳибистиклолии кишвар маҳдудияти неруи барқ пурра аз байн бардошта шуда, тамоми минтақаҳои ҷумҳурӣ бо неруи барқ шабонарӯзӣ таъмин шуданд.

Ҳоло дар соҳаи энергетикаи кишварамон ду барномаи давлатӣ, аз ҷумла "**Барномаи истифодаи самараноки захираҳои обиву энергетикӣ ва сарфаҷӯии неруи барқ**" ва "**Барномаи дарозмуддати бунёди силсилаи неругоҳҳои хурди барқи обӣ дар давраи солҳои 2009–2020**" амалӣ шуда истодаанд. Мутобиқи "**Барномаи дарозмуддати бунёди силсилаи неругоҳҳои хурди барқи обӣ дар давраи солҳои 2009–2020**" то соли 2020 дар қаламрави мамлакатамон сохтмони 190 неругоҳи хурди

барқи обӣ бо маблағи умумии 123,1 млн. доллари амрикоӣ ва тавоноии 101,2 ҳазор кВт пешбинӣ шудааст. Тадбирҳои андешидашаванда дар навбати аввал ба ҳалли мушкилоти мунтазам бо барқ таъмин намудани аҳоли ва корхонаҳои кишвар нигаронида шуда, яке аз воситаҳои асосии рушди баландтари соҳаҳои саноат мебошанд. Кӯшишҳо дар самти афзун намудани иқтидори энергетикӣ кишвар аз 18,1 то 45 миллиард киловатт-соат дар як сол ё қариб 3 баробар то соли 2030 амалӣ карда шуда, содироти неруи барқи аз ҷиҳати экологӣ тоза ба кишварҳои ҳамсоя тавассути хатҳои минтақавии интиқоли неруи барқ, аз ҷумла "КАСА-1000" то 10 миллиард киловатт-соат афзун мегардад.

Рушди низоми нақлиёт ба баланд гардидани ҳаҷми боркашонӣ ва мусофиркашӣ мусоидат намуд, ки ба тезонидани равандҳои иқтисодӣ дар дохили ҷумҳурӣ низ таъсир мерасонад. Ҳаҷми боркашонӣ дар тамоми навҳои нақлиёт дар давоми панҷ соли охир 4,5 дарсад ва мусофиркашонӣ 8,5 дарсад зиёд гардидааст. Дар соли 2017 тавассути ҳама намуди нақлиёт ҳаҷми боркашонӣ 75,5 млн. тонна, гардиши бор беш аз 6 млрд. тонна/км, мусофирбарӣ 591,2 млн. мусофир ва гардиши мусофир 9,3 млрд. мусофир/км-ро ташкил намуд.

Дар асоси нақшаи чорабиниҳои Паёми Президенти Тоҷикистон ба Маҷлиси Олӣ бо мақсади афзоиши ҳаҷми мусофиркашонӣ ва боркашонӣ тавассути роҳи оҳан фаъолиятҳо ҷиҳати навсозии парки вагонҳои мусофирбару боркаш ва локомотивҳо тадбирҳои иловагиро талаб менамоянд. Кӯшишҳо дар самти то соли 2030 таъмини рушди низоми роҳҳои мошингарду оҳан, нақбу пулҳо, марказҳои логистикӣ, майдонҳои ҳавоӣ долонҳои нақлиётӣ ва дигар инфрасохтори нақлиётӣ

равона шуда, хизматрасониҳои онҳоро ба сатҳи байналмилалӣ мутобиқ гардонида, ҷиҳати ба кишвари транзитӣ табдил додани Ҷумҳурии Тоҷикистон иқдомоти зарурӣ роҳандозӣ мешаванд.

Кӯшиши таъмини шахрвандони кишвар бо маҳсулоти ғизоӣ ба таври мунтазам амалӣ мегардад. Рушди соҳаи кишоварзӣ дар маркази диққати роҳбарияти мамлакат қарор дорад. Афзоиши истеҳсоли ғалладона ва муваффақ гаштан ба бехатарии озуқаворӣ яке аз вазифаҳои афзалиятноки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Истеҳсоли ғалладона мунтазам меафзояд: дар давоми панҷ соли охир истеҳсолот аз 1392,6 то ба 1447,6 ҳазор тонна расонида шуд. Ҷамзамон, ҳосилнокии миёнаи ғалладона аз 27,7 сентнери соли 2013 ба 35,2 сентнер дар соли 2017 расонида шуд. Ҷоло заминҳои кишти ғалла беш аз нисфи тамоми заминҳои киштро ташкил медиҳад.

Дар панҷ соли охир беш аз 10 ҳазор техникаву таҷҳизоти кишоварзӣ ба маблағи 570 миллион сомонӣ ба минтақаҳо ворид гардида, барои ин дар ҳаҷми беш аз 200 миллион сомонӣ имтиёзҳо татбиқ карда шуданд. Вобаста ба ин масъала корро дар самти таъсиси корхонаҳои муштарак доир ба истеҳсоли техникаи таъиноти кишоварзӣ дар дохили кишвар ба роҳ мондан зарур мебошад. Бунёди корхонаи сарчамъсозии трактор бо иштироки мутахассисони Беларус дар Ҷисор яке аз мисолҳои таъминоти соҳаи кишоварзӣ бо техникаи ҳозиразамон мебошад.

Махсусан, ҷалби соҳибкорони ватаниву хориҷӣ ҷиҳати беҳтар намудани ҳолати мелиоративии заминҳо, ба роҳ мондани усулҳои интенсивии истеҳсолоти кишоварзӣ, пурра ба гардиши кишоварзӣ ворид намудани заминҳои боир, баланд бардоштани маданияти истифодаи

замин метавонад ба пешрафти корҳо таъсири манфӣ расонад.

То соли 2030 барои баланд бардоштани самаранокии соҳаи кишоварзӣ ва афзоиши ҳиссаи он дар таъмини амнияти озуқаворӣ, аз ҷумла ғизои мукамал, фаъолият дучанд афзун гардонида мешавад. Мувофиқи Стратегияи миллии рушд то соли 2030 – сатҳи худтаъминкунӣ бо маводи озуқа–70% бояд бошад. Мувофиқи барномаи таъмини амнияти озуқаворӣ- дар давоми солҳои 2016–2030 вазифагузорӣ шудааст, ки талаботи дохилӣ ба воситаи истеҳсолоти дохилӣ: нон ва маҳсулоти нонӣ, картошка, тухм ва биринҷ – дар сатҳи на пасттар аз 90%, сабзавот – дар сатҳи на пасттар 80-90%, мевачот – дар сатҳи на пасттар 70-80%, рағани рустанӣ –дар сатҳи на пасттар 80%, гӯшти паранда – дар сатҳи на пасттар 40%, шир ва маҳсулоти ширӣ – дар сатҳи на пасттар 50% бояд таъмин гардад. Дастрасии иқтисодии маҳсулоти озуқа бояд баланду беҳтар таъмин гардад, ҳисса ба маҳсулоти ғизо дар хароҷоти аҳоли бояд то 42–40% (ҳоло 55–56%) коҳиш ёбад.

Яке аз самтҳои муҳимтарини фаъолияти Ҳукумат ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ таъсиси ҷойҳои нави корӣ барои сокинони мамлакат мебошад. Афзоиши ҳамасолаи шумораи аҳоли ва зиёд шудани қувваи қобили меҳнатро ба инобат гирифта, минбаъд ба ин масъала таваҷҷуҳи аввалиндараҷа зоҳир мегардад.

Тибқи Стратегияи миллии рушд ҳар сол бояд дар мамлакат на камтар аз 100 ҳазор ҷойҳои кории пурмаҳсул, аз ҷумла дар деҳот 70 ҳазор ҷойҳои корӣ ташкил карда шаванд. Дар баробари ин, аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон диққати бештар ба ҷалби сармояи мустақим дода мешавад. Дар давоми панҷ соли охир ба соҳаҳои

гуногуни иқтисодиёти кишварамон сармоягузориҳои хориҷӣ ба маблағи умумии 3,8 млрд. долл. ворид шудааст.

Ҳоло сармояи мустақими хориҷӣ асосан ба соҳаҳои саноати истихроҷи маъдан, нақлиёт ва алоқа, саноати коркард, кишоварзӣ, фаъолияти молиявӣ ва ҳаргуна хизматҳои тичоратӣ равона карда шуд.

Ба қорӣ намудани усулҳои ҳавасмандгардонии фаъолияти соҳибкориву сармоягузори эътибори аввалиндараҷа дода мешавад. *Аз андозҳо озод намудани соҳибкдороне, ки барои рушди туризм таҷҳизот ворид менамоянд онҳоро ҳавасманд менамояд* ва мақомоти маҳаллиро зарур аст, ки доир ба истифодаи имтиёзҳои мазкур бо соҳибкдорон қорҳои амалиро ба роҳ монанд.

Барои боз ҳам беҳтар гардонидани фазои сармоягузори дар самти содаву осон гардонидани низоми андозбандию савдо, дастгирии давлатӣ, дастрасӣ ба захираҳои қарзӣ ва аз байн бурдани монеаҳои сунъӣ тадбирҳои зарури минбаъд низ бояд татбиқ шаванд.

Кӯшишҳо дар самти беҳтар намудани фазои сармоягузори Тоҷикистон дар арзёбии пешбурди соҳибқорӣ Бонки Ҷаҳонӣ таъмин шуда, ҳиссаи сармоягузориҳои хусусӣ дар маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ (ММД) бояд аз 5 то 25 дарсад зиёд гардад.

Фарогирӣ бо таҳсилоти томактабӣ ва мактабӣ торафт беҳтар шуда истодаст. Инчунин, барномаи таҳсилоти инклюзивӣ барои фаро гирифтани кӯдакони маъҷуб мавриди амал қарор дорад. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нишондиҳандаи сатҳи маълумотнокӣ дар маҷмӯъ, барои кишварҳои дорои сатҳи миёнаи рушди инсон хос аст. Давомнокии миёнаи таҳсилот 10,4 солро ташкил медиҳад. Кӯшишҳо дар самти таъмин намудани муассисаҳои таълимӣ бо муаллимони баландхаттисос

амалӣ шуда истодаанд. Вазифагузорӣ шудааст, ки то соли 2019 масъалаи норасоии кадрҳои омӯзгорӣ дар мамлакат пурра бартараф карда шавад.

Аҳолии ҷумҳурӣ ба ҳисоби миёна давомнокии баланди умр ҳангоми таваллудро дорад, ки он дар муқоиса бо 73,4 сол дар соли 2013 ба 73,8 сол баробар шуд. Пешбинӣ мешавад, ки то соли 2030 ин нишондиҳанда то 80 солро ташкил менамояд.

5. Масъалаҳои таъмини рушди маҳал

Дар Паёмҳои Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олӣ, суҳанронихо дар ҷаласаҳои Ҳукумат, мулоқотҳо ва сафарҳои ба минтақаҳои гуногуни мамлакат масъалаҳои муҳими рушди маҳалҳо мавриди баррасӣ ва муҳокима қарор мегиранд.

Давлат ва Ҳукумати мамлакат то ҳол тамоми воситаҳои имкониятҳои мавҷударо ба хоҳири пешрафти ҳамаи минтақаҳои кишвар равона карда истодааст, то ки барои шаҳрвандони мо шароити ҳарчи беҳтари қору фаъолият ва зиндагии арзанда муҳайё карда шавад.

Дар заминаи дастури супоришҳои Президенти мамлакат то имрӯз барои баланд бардоштани вазъи иқтисодию иҷтимоии шаҳру ноҳияҳо ва дуруст ба роҳ мондани сиёсати минтақавӣ барномаҳои миёнамуҳлати рушди иҷтимоию иқтисодӣ дар тамоми шаҳру ноҳияҳои кишвар таҳия ва қабул гардиданд.

Амалӣ гардидани барномаҳо дар шароити қорӣ гаштани муносибатҳои нави иқтисодӣ, пеш аз ҳама ба баланд бардоштани нақш ва саҳми минтақаҳо, инчунин, ба истифодаи самараноки захираҳои маҳаллӣ вобаста аст. Бояд қайд намуд, ки баҳри амалӣ гардонидани ҳадаф ва афзалиятҳои дар доираи барномаҳои рушди шаҳру

ноҳияҳои кишвар қабулгардида тавачҷуҳ доимо баланд аст. Зеро фарқи мавҷудаи нишондиҳандаҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ, табиӣю иқлимӣ минтақаҳо тақозо менамояд, ки роҳҳои ҳалли оқилонаи онҳо пайдо карда шуда, саҳми маҳалҳо дар пешрафти иқтисоди мамлакат боз ҳам бештару беҳтар гардад.

Да ҷумҳурӣ Консепсияи рушди маҳалҳо ва барномаҳои рушди иҷтимоӣю иқтисодӣ шаҳру ноҳияҳо ва вилоятҳои ҷумҳурӣ таҳия карда шудаанд, ки дар онҳо самтҳои рушд барои давраҳои миёнамуҳлат ва дарозмуҳлат пешбинӣ гардидаанд.

Дар Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон рӯзи 22 декабри соли 2017 оид ба дастгирии рушди маҳалҳо тавачҷуҳи зиёд зоҳир гардидааст. Президент изҳор доштанд, ки яке аз масъалаҳои муҳим ин амалӣ намудани чорабиниҳо вобаста ба танзими тақсимкунандагони асосии маблағҳои буҷетӣ мебошад ва ҳалли он имкон медиҳад, ки самаранокии фаъолияти мақомоти давлатӣ беҳтар гардида, назорати истифодаи шаффофи молияи давлатӣ ва татбиқи барномаҳои соҳавӣ таъмин карда шавад.

Ҳаҷми буҷетҳои маҳаллӣ дар соли 2017 ба 5,3 миллиард сомонӣ расида, дар он ҳиссаи дастгирӣ аз буҷети ҷумҳуриявӣ 16,7 дарсадро ташкил намуд. Бо вучуди ин, таҳлили сифати иҷроии буҷет ва барномаҳои рушди иҷтимоӣю иқтисодӣ шаҳру ноҳияҳо нишон медиҳад, ки имкониятҳои воқеии маҳалҳо ба назар гирифта нашудаанд. Аз ин лиҳоз, ба мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо супориш дода шуд, ки ҷиҳати баланд бардоштани самаранокӣ ва таъмини шаффофияти истифодаи маблағҳои буҷетӣ,

инчунин, ташаккули сарчашмаҳои иловагии бюджетҳои маҳаллӣ тадбирҳо андешанд.

Дар айни замон дар маҳалҳо *дар бораи фаҳмиши равандҳои иҷроӣ қонунгузорӣ ва тартиби андозсупорӣ мушкilot ба вучуд омадаанд.* Бинобар ин, бо мақсади боз ҳам сода, сабуку шаффоф гардонидани чараёни андозсупорӣ солҳои охир вобаста ба тақмили низоми маъмурикунонии андоз иқдомоти муайян сурат гирифтанд.

Дар кишвари мо дар баробари фаъолияти Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ шӯроҳои машваратии назди раисони вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо фаъолият доранд ва шумораи онҳо то имрӯз ба 40 расидааст. Афзалияти асосии шӯроҳо дар он аст, ки намояндагони бахши хусусӣ дар муҳокима, баррасӣ ва таҳияи санадҳои қонунгузории танзимкунандаи фаъолияти соҳа бевосита иштирок ва мавқеи худро аз нуқтаи назари имкониятҳои рушди соҳа иброз менамоянд. Вобаста ба ин, зарур аст, ки фаъолияти шӯроҳои машваратии назди раисони вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо тақвият дода шуда, онҳо ба Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ пешниҳоду хулосаҳои худро мунтазам манзур намоянд.

Дар шароити ҳозира фаъолгардонӣ ва татбиқи лоиҳаҳои гуногуни сармоягузорӣ вобаста ба таҳлили хусусиятҳои хоси ҳар як минтақа, захираҳои табиӣ ва инсонӣ, иқлим ва шароити ҷойгиршавии онҳо масъалаи муҳим ба ҳисоб меравад. Зарур аст, ки мутасаддиёни соҳаи сармоягузории маҳалҳо якҷоя бо Фонди дастгирии соҳибкории назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои

фаро гирифтани тамоми минтақаҳо бо қарзҳои имтиёзнок кӯшиш ба харч диҳанд.

Дар баробари ин зарур аст, ки мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ **барои ташкили марказҳо ва курсҳои баланд бардоштани маърифати ҳуқуқиву молиявӣ соҳибкору тоҷирон бештар эътибор диҳанд**, то ки онҳо аз уҳдаи таҳияи лоиҳаҳои сармоягузорӣ баромада тавонанд.

Ба мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ супориш дода шуд, ки ба масъалаи бунёди иншооти маорифу тандурустӣ, фарҳанг ва дигар муассисаҳои иҷтимоӣ, роҳҳо, корхонаву коргоҳҳои истехсолӣ, махсусан, ободу зебо гардонидани маҳалли зист, хиёбонҳо, гулгашту майдонҳо ва дигар қорҳои созандагӣ эътибори аввалиндараҷа диҳанд.

Фаъолият дар самти устуворгардонии иқтисодии мақомотҳои идоракунӣ маҳаллӣ бо таъмини ҳамроҳсозии фаъолият бо мақомотҳои марказии идоракунӣ боз ҳам тақвият меёбад. Дар заминаи он инфрасохтори шаҳраку деҳот, муассисаҳои маориф, тандурустӣ, роҳсозӣ, обтаъминкунӣ, фарҳанг ва варзиш таҷдид ва навсозӣ мегарданд.

Даҳсолаи байналмилалӣ амал «**Об барои рушди устувор**», солҳои 2018–2028, сокинони кишвар, бахусус аҳолии деҳотро водор мекунад, ки сарчашмаҳои обиро хеле самаранок ва ба нафъи хоҷагидорию истехсолот самаранок истифода баранд. Ҳамзамон, дар ҳошияи ин солҳо бо неруи худӣ ва ҷалби сармоягузориҳои ҷудогона бунёди неругоҳҳои обию барқии хурд, ки сарчашмаи арзон ва қувваи барқ мебошанд, мувофиқи мақсад мебошад.

Дар баробари кӯшиши баробарсозии рушди минтақаҳо, ташаккули чавҳари миллии «нуқтаҳои рушд» – маҷмӯи шаҳру ноҳияҳо, ки байни худ пайванд буда, нақши тақондихандаи рушдро иҷро мекунанд, таъмин мешавад.

Афзалият ба коркарди ашёи хоми маҳаллӣ, аз ҷумла канданиҳои фойданок, ташкили низоми ҳамгирии минтақавию соҳавӣ, тичорати байниминтақавӣ ва наздисарҳадӣ дода мешавад.

Дар баробари рушди муассисаҳои варзишӣ дар деҳот, рушди муассисаҳои фарҳангию маърифатӣ низ аҳамияти ҳалкунанда дорад. Ин масъала хусусан дар сатҳи минтақаҳо ва деҳоти кишвар таваҷҷуҳи ҷиддиро талаб мекунад, зеро аксари ҷавонони деҳот аз бефаъолиятӣ ё фаъолияти сусти муассисаҳои фарҳангию маърифатӣ барои гузаронидани вақти холии худ шароити муносиб надоранд. Маҳз ҳамин беҳудагии маърифатӣ боис мешавад, ки баъзе аз ҷавонони деҳот зери таъсири афкори динию хурофотӣ ва ё ақидаҳои ифротгароии хизбу харкатҳои бегона қарор мегиранд.

Бинобар ин, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ дар маҳалҳо бояд фаъолияти муассисаҳои фарҳангӣ, китобхонаҳо, маҳфилҳои касбӣ, клубҳо ва дигар муассисаҳои маърифатиро дар тамоми минтақаҳо ва деҳоти кишвар пурра барқарор намоянд. Бо дарназардошти вазъияти печидаи ҷаҳони муосир, ба фаъолияти ин муассисаҳо на танҳо ҳамчун қори фарҳангӣ, балки ҳамчунин, ҳамчун як масъалаи муҳими сиёсӣ амниятӣ нигаристан зарур аст, зеро дар сурати таҳти таъсири афкори бегона қарор гирифтани зеҳну андешаи насли ҷавони кишвар, тамоми амнияти миллии кишвар бо хатари ҷиддӣ рӯбарӯ мешавад.

